

587 588 (207/207c)

ACC. N:R M10178:1-6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
 Härad: Norrvidlinge ^{Köb.}
 Socken: Lövaby
 Uppteckningsår: 1946.
 Upptecknat av: Gunnar Johansson
 Adress: Finnargård, Rottne
 Berättat av: min far Johan Andersson
 Född år 1869 i Tjunedal

585 Hålmsta.

LUF 57.

△
△

ACC. N:R M. 10178:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

L.H.F. 57. Kalutak.

Kalutakets underlag. Underlaget var densamma som vid senare täckning med stöcken. På spantbensen voro korta trä-dubbar cirka 3 tvenne långa och med cirka 10 tvenne avstånd från varandra, mot dessa trä-dubbar vilade slänorna eller åsarna och voro på något ställe fästade med bromsvidd spite. I de äldre byggnaderna som hade timrade gavlar voro slänorna inbyggda i timret. Åsarna eller slänorna voro av rundad granstänger, lite avsträdda i strändan för att taket skulle bli jämnare. Slänorna vändes med lill-ändarna mot varandra och fick skjutas in på den föregående 2-3 alnar.

Ibländ brukade man låta "kopsen" skjuta tångre ned på framsidan av ladugården för att tjäustjora som förvaringsplats för diverse varor såsom höhacken, "säkrakarna" m.m. På dessa långa "kopsar" voro särskilda stötter fastslåna för att stärka språttbenen.

Material och dess behandling.

Det var alltid råghvalen som användes till tekhvalen, den tränkades med slaga, och så var man nog när man skulle slaka rågen och halmen och rensade den väl med båda händerna, och allt emellanåt stötta stubbändan mot lojbalken för att kärvarna ("halvuborna") skulle bli jämma. Sedan förvarades

halmen till på sommaren när det
skulle täckas.

Taktäckningen.

Halmen brukade lissas upp med en stång
och två långa rep. Halmen lades sedan
i fack och jämnades ut i rättingen med
händerna eller med särskild "raka"
(halmraka) som var gjord av en kort
bräda med skapt på på brädans under-
kant som små naggar ursägade.

Halmen hölls fast medelst taktäckarna
och dessa bandes med "björkvevor" cirka
en alm mellan varje "veja". Täckkäp-
parna var av gran och måste vara
klena och smidiga, ströändan sträd-
des av så att de ej blev mer än en tunn
tjocklek. "Täckvevor" ligger ofta på
våren, de spetsades och smoddas och

huse

21

4

ACC. N:R M.10178:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lades i en vattenhåla för att de skulle
bliva mjuka till de skulle användas.

När så halmen legts ut ett fack, lades
tårkäckäpparna på, och breds med
"vejorna" igenom halmen ned i "åsen"
(slanan). Så lades fack efter fack tills
de kom upp till "ryggen", då veks halmen
på båda sidor om "ryggen".

För att hålla halmen kvar vid ryggen
lade man på saxformiga "hang".
"Hangen" som var av gran, var iborrade
3-4 st. trädubbar 3-4 tum långa och
på dessa vilade "åsar" (slanor reuda).

På garvaren var "vingkior" (vind-
skivor) fastspikade för att hindra
blåsten att få tag i kanten.

Man tog tåket i 2-3 omgångar allt
efter dess längd.

5

ACC. N:R M. 10178: 5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nedan för takkåpsen uppsattes en ställ-
ning för att kunna gå på längs taket. Sedan
uppre på taket användes en "takås" eller
"täckås" (grov revid slanna) för att gå mot
ovarpå halmen den var förstad med
kedjor på 3-4 ställen och i den andra
ändan fästes kedjan om en täckås.
Täckåsen flyttades upp allt efter så
fort man täckte. När de kom ända
upp fästes kedjorna vid stänger som
låg på den andra taksidan.

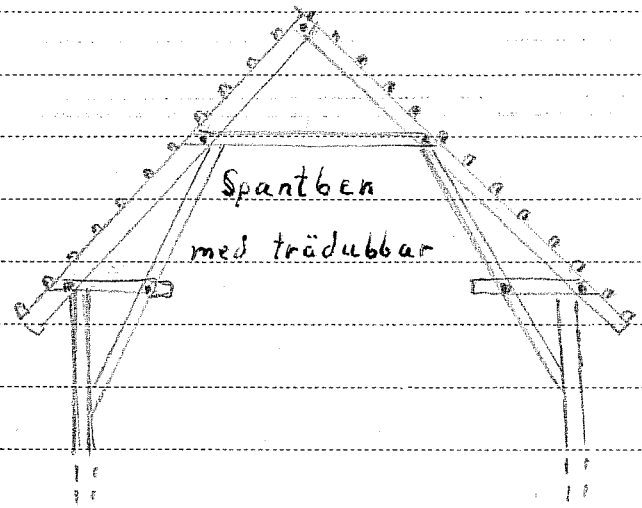
Halmtak användes för på ladugårdar
men ersattes med sticketak i slutet på
1800-talet, dock finnes det ännu något
restaka halmtak. Här i Löparens finns
en ladugård som är byggd 1912, vars ena
sida är täckt med halme.

✓
L
V
H

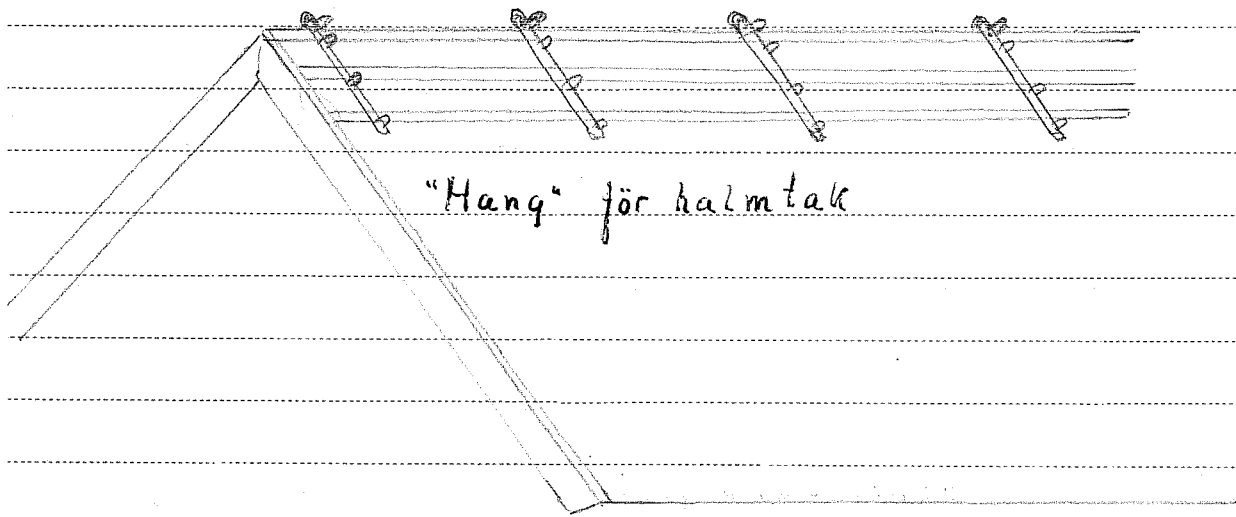
6

ACC. N:R. M. 10178:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spantben
med trädubbar

"Hang" för kalmatak